

39 Relpontent Thomista praedestinatiorum numerum non esse materialiter, & formaliter pta finitum anē preclacientiam lapsum primorum parentium, quia praedestinatio facta est ex massa humana jam corrupta ex Rom. 1.c.9. An non habet potestas? ut alius in consumeliam atque idem fallum esse electos natu modo ex parentibus reprobis suffice in statu innocentie nascituros ab innocentibus. Verum praedestinatiorum numerum tam materialiter, quam formaliter praedestinatum esse ante preclacientiam lapsum primorum parentum constat ex dictis dis. cap. de Praedestinatio non semel insinuat illud Apostolum, l. cloqui de massa integra, & parvum verò vivita, & corrupta, & postea ibi sermonem fieri de praelestinatione ad gratiam efficacem, prout à sufficiente distinguitur, quam ad gloriam, qua de causa subtextit ibidem, cuius vultus miserrimus, & quem vult in contrarium apparet.

QUESTIO TERTIA.

An homo in statu innocentie potuisse prius peccare venialiter, quam mortaliter.

40 Ad fundatum in oppositum contra ex dictis dis. p. 8. Phys. q. 3. art. 1. statu esse prolius, identitatem numeralem effectus necessarij pendere ex identitate numerica agentis, & circumstantiarum extrinsecarum loci, & temporis, quia nullus datus effectus in individuo, qui ex his iustis principijs possit habeat hanc numerum causam efficientem, ita quod non poterit produci ab alia causa consimili formata, vel virtualiter, quam ibi conclusimus ex diversi causis efficientibus, & dum diversis circumstantiis in mera libertate divina statu esse eadem individualiter determinata; & specialiter ibi docutum n. 51. non dari determinatum respectum talis anima, ad tale corpus, ut Thomista communisuntur, sed prolixi indifferenter ex natura rei à Deo potuisse infundi quicunque animam in quodlibet corpus, cum enim haec sit à materia independens non coadatur ad hanc numero potius, quam ad illam, nec ad hac numero accidentia, vel circumstantias, unde mutata etiam, parentibus, aliis, climate, influentijs, & alijs ejusmodi potuisse Deus caldum numero animas in corpore tunc infundere, vel diversas, si placuerit, ex quo sequitur quod quamvis essent diverse circumstantias, & licet diversi genitos inter se convergenter, dato casu innocentie, non ob id opteretur diversi naturali fatus qualiter aut animantur.

41 Sed nec etiam opus est fieri nati diverso quoad corpus, quia ut inquit Doctor loc. cit. idem homo numero non solum quoad animalia, sed etiam quod corpus organicum potuisse esse filius Adam, & filius Abrahæ: & ex quo cuncte istorum duorum sufficerit, idem numero sufficerit, quia si nihil substantia filii sit de substantia patris, sed totum de mentito, ut vult Philosophus 2. de Generat. Animal. vel si concubaria semini viri cum semine mulieris, eadem materia, quia sunt in natura lapsum sub forma alimenti talis, potuisse esse in statu innocentie sub forma alia, scilicet, poti, vel amictus cibi. Hinc ad Confirmationem negatur consequentia, ad probationem dicendum cauimus identitatem numeralem effectus non esse identitatem agentis, & causa secunda efficientis; sed identitatem materiæ, & formæ simili, quae sunt causa intrinseca compositionis, nam ad identitatem numeralem compostrum requiriunt, & hoc ut per se causæ intrinsecae sunt ex eadem numero, etiam causa efficiens extensio non sit eadem; atque idem Deus in statu innocentie produxit eodem homines electos, qui modo sunt producti ex peccatum, non plures, vel pauciores, licet per alios parentes quodammodo produxerit post peccatum, quām prodixit in statu innocentie. Ad ultimum negotium respondeamus, licet enim de facto aliqui salventur occasione quarundam actionum, quae in statu innocentie non contingerentur; salverentur ramen in statu innocentie sine illis occisionibus, & alias mediis, quibus Deus uti potuisse, non minus congruis pro ejusdem fine confectione; alla alterius minoris momenti ad hoc speculania vide dis. cap. Phys. & apodiplosis Scotum loc. cit.

42 Tandem, quoniam dis. p. 5. de Praedestinatio. dictum est ab loquendo potuisse Deum praedestinare electos etiam post præfinitionem mortalium, & preclacientiam lapsum primorum parentum, si placuerit, licet non ita factum sit, ut colligatur ex Scripturis, & Patribus, patriter non addendum est, quod absolute loquendo ita potuisse Deus res decidere, ut aliqui ex illis, qui jam sunt electi, non nascerentur in statu innocentie: poterit enim aliquis eligere ad gloriam ex iis, qui futuri essent suppedito peccato, qui alioquin futuri non essent in statu innocentie; cum enim omnes admittant aliquos nascituros suppedito peccato, qui durante statu innocentie nati non faultent, quales sunt reprobis, quorum nullus sufficit in eo statu secundum communiorum, & longe probabiliorem sententiam, hoc item alteri quoque, potest ex quibuidam nunc electis, quod, tenet, non sufficiunt in statu innocentie; Poterit etiam testa disponere, ne aliqui nascerentur non commissio peccato, qui alioquin ex patre futuri non sufficiunt, & illi eligentur ad gloriam; quemadmodum enim quidam futuri erant post laudem primorum parentum, qui futuri non essent eo non com-

misso; ita possent aliqui esse futuri supposito innocentia statu, qui futuri non essent supra suo lapsu: quibus casibus admissis, utique non impossibilibus, jam non illi soli, qui modo sunt electi, nascerentur in statu innocentie, sed alii quoque. Quoniam tamen D. Gregorius expresè docuit L. solos electos, qui modo salvantur, nascituros etiam in statu innocentie: ita tandem est res Deum jam disposita, cum nulla urgens ratio in contrarium apparet.

Questio III. An in eo statu potuisse prius peccare &c. Art. I.

homini arbitrium suum omnino indifferens ad mortaliter peccandum; tanto magis divina providentia non obstante videtur eandem habuisse indifferenticiam etiam ad peccandum venialiter, quoniam, ant dicebam, quod potest in majori, potest, & in minori; ergo si divina providentia non impedivit hominem a mortali in eo statu, nec certam à veniali.

43 Relpontent tandem alii ex Cajet, & Capreol. argumentum peccare per fallaciam secundum non caulum, ut caulum, quia quodcum gratia viatoris nunc sit peccatum veniale, non autem cum domino justitia originalis primorum parentum, non evenit, quia donum illud perfectius coniungeret ultimo fini, sed quia non folium subdebet mentem Deo, verum etiam corpus anima, & omnes potentias inferiores ratione. Sed contra argumentum, ut antea, non obstante hujusmodi perfecta subjectione corporis ad animam, & potentiam inferiorum ad rationem per justitiam originalem facta, possibile fuit peccatum mortale; ergo & veniale, consequentia patet, nam si talis subiectio magis peccatum non impedivit, tandem magis non videtur impedit potuisse minus.

44 47 Tum quia hec perfecta subiectio potentiarum inferiorum ad rationem ad summum interficit hominem tunc non lapsum in peccata venialia per surceptionem orientem ex parte sensitiva; non tamen interficit labi non potuisse in alia peccata venialia ex objecto, & levitate materie, ut verbum oviolum, mendacium joculum, veniale exceptum in materia temperantiae, non ex corruptione naturæ, sed ex mera libertate; Tum tandem, quia vel primum hominis peccatum veniale esse non potest ex proprio capite, quia nimis justitia originalis subdebet mentem Deo: & hoc non, quia gratia longe perfectius subdit, & coniungit mentem Deo, & tandem cum ea peccatum veniale cohæret, vel quia subiectio etiam vires inferiores ratione; & neque hoc obstat, quia id forte obstat, si peccatum veniale non potest esse nisi in parte hominis inferiori; at tam bene in parte superiori potest peccatum veniale contingere, si cut in inferiori, ut levius motus infidelitatis, vel incredulitatis circa fidem articulos, ut docet Doctor loc. cit. l. E. ergo & c. quam ratione fuisse prosequitur Rada loc. cit. & secum Aretinus ad verbum cap. de gratia Adami q. 6.

48 Secundo probat Doctor, quia nulla potest assignari ratio, cur Adam, qui liberatorem habuit circa gravem materiam, non illam habuerit circa levem in ea includam, & qui libertatem habuit ad comedendum de ligno verito, ea caruerit ad comedendum cum aliquam intemperantia de alio fructu; & quod potuerit mentiri peritosse; vel cum juramento, non autem otiosum, & sine juramento: & quod potuerit opacare proximo grande malum, non autem leve, & similia. Neque enim verisimile est Adam habuisse præceptum de abstinentia ex necessitate fati ab his levibus, tunc quia nihil tale legitur in Scriptura; tunc quia, inquit Doctor, ad nimis delectabilem obligavit Deus viatorum; si eum in statu viae de necessitate fati obligasset ad faciendum semper, quod sufficeret melius, vel magis expediens, vel ad vitandum quocunque retardativum ad melius. Nec valet dicere peccatum veniale repugnare cum statu innocentie, unde Averlaud non convincere quia donum innocentie inclusus debet multo plura beneficia, quam modo includat gratia habitualis, & inter alia includebat hanc immunitatem à venialibus peccatis. Hac tamen soluto manifestam præfert pietatem principijs assumendo id, quod est in controversione; hoc enim est, quod nos è regione negamus, quod statu innocentie includeret hanc immunitatem à venialibus peccatis, neque includebat immunitatem à mortalibus, de quibus magis videtur.

49 Respondeat Salas, quod licet gratia sit excellentius donum justitiae originalis, quia reddit hominem Dei amicum, & certi beatitudine dignum per opera meritoria, ramen justitiae originalis excedit in hoc, quod impedit peccata venialia, vel ex te, & per modum impedimenti naturalis inclinando voluntatem ad cavendum illayl saltem ex adiuncta Dei providentia, & per modum impediti mortalium, quatenus adiunctum habet diuinam providentiam de non permittendo peccato veniali petitione habente justitiae originalem. Contraria, justitia originalis non impedit hominem à mortaliter tanto minus impediti a venialiter consequentia patet, quia quod potest in majori, potest & in minori saltem in eodem genere ex loco Topico à mino ad maius; tunc quia vel impediti est ex te per modum impedimenti naturalis, & velut habitus inclinans voluntatem ad cavendum illa, & hoc non, ut etiam Salas ipse concedit; nullus enim habitus potest a deo inclinare ad hoc, ut eripiat libertatem peccandi venialiter, quia nullus necessitas, sed habitus utimur, ut volumus: vel per modum impedimenti moralis ex adiuncta Dei providentia: & neque hoc, quia sic dicendo ponenter librum hominis arbitrium pro statu illius exrincedere determinatum antecedere physice, vel latenter moraliter ad tempore recte agendum circa metu abfuge libetatis ulu: tunc quia non obstante speciali illa Dei providentia juxta illius statu exigentiam, homi-

fi est cum eo incompositibile, jam est illius destrutivum, sicut mortale; hoc enim id est cum eo incompositibile, quia est illius destrutivum. Relpontent Suarez 6. 3. cit. saltem non potuisse statum innocentie integrum permanere, si homo venialiter peccasset, quia ipsumm peccatum veniale formaliter est diminutio quadam, & obliquitas illius status; ergo non potest cum eius integritate, & rectitudine permanere, quia etiam summa, quia ratione dictum Ecol. 7. Deum fecisse hominem rectum.

Contra, quia peccatum veniale non tolleret integratam, & rectitudinem illius status innocentie summarum, nisi quatenus tolleret negationem fui, quia est aliqua pars innocentie, & rectitudinis; rectior enim, & innocentior est nullum habens peccatum protius, quām habens peccatum veniale; hoc autem non est simpliciter tollere integratam, & rectitudinem illius status, sed tantum secundum quid auferendo, scilicet, particularum quandam integratam, & perfectionis ejus, quia non est de illius auctoritate; si quidem status innocentie elementariter folium importat innocentiam, & immunitatem à culpa mortal, que inducet mortem anima, & corporis, quod videtur impedit potuisse minus.

50 47 Tum quia hec perfecta subiectio potentiarum inferiorum ad rationem ad summum interficit hominem tunc non lapsum in peccata venialia per surceptionem orientem ex parte sensitiva; non tamen interficit labi non potuisse in alia peccata venialia ex objecto, & levitate materie, ut verbum oviolum, mendacium joculum, veniale exceptum in materia temperantiae, non ex corruptione naturæ, sed ex mera libertate; Tum tandem, quia vel primum hominis peccatum veniale esse non potest ex proprio capite, quia nimis justitia originalis subdebet mentem Deo: & hoc non, quia gratia longe perfectius subdit, & coniungit mentem Deo, & tandem cum ea peccatum veniale cohæret, vel quia subiectio etiam vires inferiores ratione; & neque hoc obstat, quia id forte obstat, si peccatum veniale non potest esse nisi in parte hominis inferiori; at tam bene in parte superiori potest peccatum veniale contingere, si cut in inferiori, ut levius motus infidelitatis, vel incredulitatis circa fidem articulos, ut docet Doctor loc. cit. l. E. ergo & c. quam ratione fuisse prosequitur Rada loc. cit. & secum Aretinus ad verbum cap. de gratia Adami q. 6.

51 48 Secundo probat Doctor, quia nulla potest assignari ratio, cur Adam, qui liberatorem habuit circa gravem materiam, non illam habuerit circa levem in ea includam, & qui libertatem habuit ad comedendum de ligno verito, ea caruerit ad comedendum cum aliquam intemperantia de alio fructu; & quod potuerit mentiri peritosse; vel cum juramento, non autem otiosum, & sine juramento: & quod potuerit opacare proximo grande malum, non autem leve, & similia. Neque enim verisimile est Adam habuisse præceptum de abstinentia ex necessitate fati ab his levibus, tunc quia nihil tale legitur in Scriptura; tunc quia, inquit Doctor, ad nimis delectabilem obligavit Deus viatorum; si eum in statu viae de necessitate fati obligasset ad faciendum semper, quod sufficeret melius, vel magis expediens, vel ad vitandum quocunque retardativum ad melius. Nec valet dicere peccatum veniale repugnare cum statu innocentie, unde Averlaud non convincere quia donum innocentie inclusus debet multo plura beneficia, quam modo includat gratia habitualis, & inter alia includebat hanc immunitatem à venialibus peccatis. Hac tamen soluto manifestam præfert pietatem principijs assumendo id, quod est in controversione; hoc enim est, quod nos è regione negamus, quod statu innocentie includeret hanc immunitatem à mortalibus, de quibus magis videtur.

52 Respondeat Salas, quod licet gratia sit excellentius donum justitiae originalis, quia reddit hominem Dei amicum, & certi beatitudine dignum per opera meritoria, ramen justitiae originalis excedit in hoc, quod impedit peccata venialia, vel ex te, & per modum impedimenti naturalis inclinando voluntatem ad cavendum illayl saltem ex adiuncta Dei providentia, & per modum impediti mortalium, quatenus adiunctum habet diuinam providentiam de non permittendo peccato veniali petitione habente justitiae originalem. Contraria, justitia originalis non impedit hominem à mortaliter tanto minus impediti a venialiter consequentia patet, quia quod potest in majori, potest & in minori saltem in eodem genere ex loco Topico à mino ad maius; tunc quia vel impediti est ex te per modum impedimenti naturalis, & velut habitus inclinans voluntatem ad cavendum illa, & hoc non, ut etiam Salas ipse concedit; nullus enim habitus potest a deo inclinare ad hoc, ut eripiat libertatem peccandi venialiter, quia nullus necessitas, sed habitus utimur, ut volumus: vel per modum impedimenti moralis ex adiuncta Dei providentia: & neque hoc, quia sic dicendo ponenter librum hominis arbitrium pro statu illius exrincedere determinatum antecedere physice, vel latenter moraliter ad tempore recte agendum circa metu abfuge libetatis ulu: tunc quia non obstante speciali illa Dei providentia juxta illius statu exigentiam, homi-

53 49 Terti probatur, quia nihil assignari potest in eo statu intrinsecum Adamo, vel extrinsecum, quod est incompatibile cum peccato veniali, seu quod ipsum impediti a venialiter peccandum, priuquam peccare mortaliter: non quidem intrinsecum, tunc quia id concedit maior, & melior Adversarius pars, afferentem speckata hominis intrinseca natura potuisse prius peccare venialiter, quia mortaliter, tunc quia vel id ester aliquis actus, vel habitus virtutis; non secundum, quia nulla virtus etiam ipsa charitas incompossibile est cum peccato veniali, nec illa determinavit hominem ad non peccandum, & a culpa immunem, & hoc fenu inquit potuisse quidem hominem peccare venialiter in eo statu sic, quod potest peccatum remanenter adiuc in statu innocentie sic accepto, quia per illud nec gratiam, nec iustitiam originalem amittere.

50 Terti probatur, quia nihil assignari potest in eo statu intrinsecum Adamo, vel extrinsecum, quod est incompatibile cum peccato veniali, seu quod ipsum impediti a venialiter peccandum, priuquam peccare mortaliter: non quidem intrinsecum, tunc quia id concedit maior, & melior Adversarius pars, afferentem speckata hominis intrinseca natura potuisse prius peccare venialiter, quia mortaliter, tunc quia vel id ester aliquis actus, vel habitus virtutis; non secundum, quia nulla virtus etiam ipsa charitas incompossibile est cum peccato veniali, nec illa determinavit hominem ad non peccandum, & a culpa immunem, & hoc fenu inquit potuisse quidem hominem peccare venialiter in eo statu sic, quod potest peccatum remanenter adiuc in statu innocentie sic accepto, quia per illud nec gratiam, nec iustitiam originalem amittere.

Disputatio Quarta. De Hominibus.

extrinsecum, hoc enim potissimum est divina providentia, qua statuit, ita res in eo statu disponeret, ut numquam Adamo occurseret occasio peccandi venialiter, antequam peccaret mortaliter, ut Adversari dicunt. Sed hoc etiam gratis omnino singitur, quia si divina providentia talis non fuit pro eo statu, ut tolleret homini occasionem peccandi mortaliter, verisimile est neque talem fuisse, ut tolleret omnes occasiones peccandi venialiter; nec fatus contentaneum divinam sapientiam fuisse, quod volueret efficaciter providere malo mortali, & levissimo, non autem majori, & gravissimo; Tunc tandem, quia admissit etiam tali providentia speciali pro svitandis venialis, ex hoc non sequitur, quin homo adhuc potuisse venialiter peccare, quia talis providentia non ei libertatem admissit, sed ad summum, quod non peccaret, & in actuum secundum non extitit.

Constitutus, quia Adam merebatur ab initio a venialibus; ergo potuisse peccare venialiter, patet consequentia, quia nemo meretur, nec demeretur omittingo illud, quod facere nequit; probatur assumptum, quia quando demeritum est in commissione, meritum est in omissione opposita. Nec valit, quod ait Zumel divinam providentiam physicè predeterminantem non laudem libertatem; Nam praeterquam quod id fuisse est suo loco jam ostendimus, adhuc ex eo datur sequitur Adam potuisse venialiter peccare. Respondeat Valquez Adam adhuc fuisse liberum, & meritis abstinentia a venialis, quia haec impossibilis non fuit antecedens, sed conqueps, & per auxilia congrua, quibus Deus sciebat infallibiliter hominem non peccaturum, libenter tamen. Contra, quia, ut supra urgebam, ex hoc solum queretur ad summum stante tali providentia, hominem non venialiter peccaturum in eo statu; non autem quod proxime peccare non potuisse etiam cum illis auxiliis, cum haec libertatem proximam non afferant. Respondeat tandem Salas non esse inconveniens, quod Adam mereri non poterit praeceps per hoc, quod vitare venialiter, sed tantum in voluntate positiva vitandi illa, quia hanc potuit non habere. Contra, quia, ut patet ab aliis, sicut datur pura omisso mala, ita dari potest pura omisso bona, ergo potuisse Adam mereri non tantum in voluntate positiva vitandi illa, sed etiam in simplici, & pura eorum omisso.

52. Quartad tandem probat nosfer Hertera 2. dipp. 22. q. 1. nec in epistola ad Adamum, & Evan de facto venialiter prius peccasse, quam mortaliter: Eva quid loquens docum serpente exposcit, vel periculio deceptio, & gravioris lapsus, quod utique peccatum aliquod fuit, & cum mortale non fuerit, fuit taliter venialiter, tenebatur enim statim vitare colloquium cum serpente, vel consulere Adamum, ut ipse disputaret, vel alio modo eam a periculo custodiret: peccavit etiam mulier indecens dicens *noste mortiam, revocando in dubium, quoniam aferit Deus dixit et.* Adam vero proutque de cibo vito edebat, peccavit non reprehendit Evan, vel nimium amando eam, in quo potuit sicut venialiter peccare: tandem in ambabus venialis fuerunt aplice fructum vetum, odorari, decerpere, attrahere, ex quibus mortale fecerunt est. Confirmavit, ex Aug. 14. de Civitate 11. ubi dicit Adamum existimatim veniale futurum fuisse peccatum, si ad connivendum uxori de cibo comedere tergo creditis le posse peccare venialiter, & non tantum mortaliter, & expellit lib. 11. de Genesi ad l. 10. s. affirmat quedam prava desideria praeceps hominis dejectionem. Hoc tonum negat Suarez 6. 13. cit. ut ferre omnium Theologorum opinioni repugnat, nam August 14. de Civit. c. 13. exprimit debet inutum omnium peccati in primis hominibus fuisse (superbi) luxur illud Eccl. 10. In istius omnium peccatis est superbia, quam confitit fuisse mortale peccatum, nam fuit de gravi objecto, & plene deliberate ergo tentans Aug. primum peccatum hominis mortale fuit. Ad objectionem vero, ait nullius esse momentum, nam quantum ad Evan illa certe audiendo Serpentem non peccavit, quia actus illi de se indifferens erat; in modo in potestate illius non fuit, non audire loquendum: & quamvis potuisse non responderet, nec relinquit postea contumaciter ad hoc non tenebatur, quia nulla ratio periculi tunc occurreret. Ad Conf. Salas cum D. Thom. responderet ibi ab August. veniale accipi pro peccato facilem, licet sit mortale.

53. Sed gratis omnino dicitur collocacionem Exe cum serpente fuisse actum indifferente, & quod nulla ratio periculi tunc occurret; tenebatur enim Eva tunc advertebit, quod forte Serpens ad decipendum eam alloquebatur: ergo tenebatur quere virum, ut eam defendebat ab insidiis veteris Serpentis, vel non admittere colloquium, vel latenter non prosequi; atque id est illud admittendo peccavit: sed non mortaliter, quia ejus primum peccatum mortale fuit superbius ex Aug. cit. ergo venialiter actions etiam illa a plicandi, odorandi, decerpendi, & attrahendi fructum vetum negari planè nequit, quin fuerint actions valde disponentes ad praecepti transgressionem, & non consolentis ergo partem negari nequit, quin fuerint peccata latentes veniales; quod etiam dicit Salas ad atlamat August. autoritatem 14. de Civitat. cap. 11. inutimam latifacit, et enim

glossa nimis extorta, & violenta explicare veniale pro mortali, Denique aliud August. testimonium c. 13. adductum in oppositionem Suarez non urgat: non enim ibi inquit August. primum hominis peccatum fuisse mortale: sed primum ejus peccatum mortal fuisse (superbi) quod fuit initium exteriorum; & in hoc fuisse etiam loquuntur alii Theologi, cum dicunt primum hominis peccatum fuisse superbius: loquuntur enim de primo peccato inter mortalia, non autem de primo omnino peccato ab initio loquendo, fave mortale, fuerit, fave veniale.

ARTICULUS SECUNDUS.

Solvuntur obiectiones.

54. In oppositum multa oblicant Adversari, quorum plura factent, & ipsi non satis concludere. Primum arguit aliqui ex intrinseca perfectione, & dignitate hominis in illo statuerat enim in excellenti gradu sanctitatis, & perfectissimas habebat virtutes, & plenam cognitionem, ac deliberationem, & id est non poterat male eligere in materia levi, vel respectu illius non esset levis; & id est jam peccare mortaliter, quia ratione dici solet peccata venialis in Superioribus ratione status fieri mortalia. Confirmatur quia in eo statu non potuisse homo peccare ex (super)tentatione venialiter, quia non patiebatur inordinatus motus sensus, & appetitus, ob quos de facto hoc modo peccate contingit; quia appetitus, & imaginatio erant plene imbici rationis, & in illo suo modo rationem præveniente, aut antevertente posse: Ex quo sequitur nec peccare possit ex imperfetta deliberatione, quia nullus datum motus in delibera turus, vel imperfecte deliberatus in voluntate, quin sit aliqua subceptione in appetitu, vel imaginatione, ex cuius inconscientia est omnis subceptio in intellectu, & voluntate. Ruris ex sequitur omne peccatum in eo statu, licet contra confitum tantum factum, fuisse mortale, quia fuisse ex contemptu legis præcipientis, vel faltem confitentis; probatur haec consequentia, quia omnia peccatum, licet contra confitum tantum factum, quod non provenit ex inobedientia, vel passione, nec ex ignorantia, nec ex (super)ceptione, sed ex sola libertate sentientis mortali, quia omnia tale provenire ex contemptu: sed in statu innocentia non fuit in homine ignorancia; nec superatio, nec infirmitas, vel paupr., quia nulla in eo fuisse pronitas ad malum, sed magis ad bonum, ergo &c. Denique peccatum ex malitia nequit esse, nisi mortale; sed Adam peccare primum non potuit, nisi ex certa electione, & malitia; non enim ex passione, nec ex ignorantia, quia illa sunt penalia, & penitus non praeceps culpm, ergo &c.

Respondeo, negando peccatum de se veniale evadere mortale, ob circumstantia præcisæ dignitatis status, & personæ, secundum voto, vel præcepto peculiari, aut alia obligatio propria illius status: aliquo dicendum est omnia peccata justi, religiosi, & prælati esse mortalia ob dignitatem personæ; & sic patiter negatur omnia venialis a superioribus commissaria ratione statut evadere mortalia; etenim quemadmodum superiori in statu præstolitis imponi potest confitum, quod ex leviter obligato ad aliquid faciendum, contraria quam non peccaret, nisi venialiter, ita similiter poterat Adamo contingeri; neque enim statut innocentia est fætus beatitudinis, in quo Beatus tenetur sub præcepto facere tempore, quod est inutus, & optimus. Ad secundum, probat tantum in hominem tunc non lapidum in peccata venialia per (super)ceptionem ex parte lenitatis orientem; adhuc tamen sic peccare potuit secundum portionem superiorem, ut v.g. admittendo levem motu per (super)ceptionem de opinione aliqua circa articulos fidei ut ait Doctor lit. E. quia levius motus proculdubio, ponatur in voluntate, non requirit motum, aut passionem appetitus lenitativi, liquidoque ejus objectum, non cadit sub sensu. Et sic etiam excogitari potest, quod peccate potuerit venialiter ex defectu plena deliberationis, alio modo, quam per præventionem rationis ad appetitum lenitativum; etenim quavis aliquis defectus libertatis sit pena originalis peccati: potest tamen dati aliquia inadvertentia merita naturalis, qualem patitur flattus excitatus, formo, vel circa aliquod objectum, non cupidus sensu. Tertius enim excepit etiam de sensu, non nisi in peccata venialia fuisse mortale, sed in peccata mortali, ut in peccato venialiter ex (super)ceptione, vel imperfectione actus, plane argumentum nihil prius convincit de veniali ex objecto, & levitate materiei. Ad tertium negatur consequentia, non enim omne peccatum flattus, ac non est ex ignorantia, vel paupr., est ex tempore, & mortale, quia plures alias committentes intendunt peccato, ut vana gloria, vel honor in debito finis ullo animo premeditatum, vel præceptum; & præterea contumus.

55. Quæsto III. An in eo statu potuissent prius peccare. Art. I. 203
prius ipse legis potest esse peccatum veniale ex levitate materia, vel ex indeliberatione; Ad alium negatur maior, nam peccatum ex certa scientia, & electio potest esse aliquando veniale, quia utrumque potest esse, tam circa finem, quam circa media, ut Doctor advertit in D. & suis infra patet; sed in hoc distinguuntur, quod mortale est de ordinatio opposita ordinationi, fine qua finis obtineri non potest; veniale vero est de ordinatio opposita ordinatione præcepta, utili quidem ad finis conlectuionem, non tamen necessariam; questione inquit mortale est circa præceptum, veniale vero contra confitum, non quidem ut confitum liberum est ab omni obligatione, sed ut est liberum ab obligatione legis, & præcepti, cuius observatio est necessaria ad finis conlectuionem, & non ut sit tantum; unde falso sit quaecunque conlectuionem circa finem esse peccatum mortale: & dato etiam, quod à illa, falso est in operis opus fuisse hominem deordinari prius circa finem: flante enim ordinatione, & conversione habituali hominis in Deum, potuisse adhuc aliquo actu circa creaturas venialiter desicer, ut etia Averia concedit, loc. cit. Ad Confirmationem negat Doctor omnem preordinationem in virtute superiori esse peccatum mortale, nam levius motus per surprectionem de opinione aliqua circa articulos fidei est deordinatio in portione, vel in virtute superiori, ut supra dictum est, & tam non est peccatum mortale. Ad ultimum negat Doctor minorum, solum enim summa tecititudine habituali innocentia repugnat deordinatio mortalis ex dictis. 49. potest ergoflare obliquitas venialis ē rectitudine habituali innocentia, immo etiam foris cum actuali inquit Doctor loc. cit. quod actus peccata veniali v.g. cum aliquo vanagloria, in quo casu voluntas foris simpliciter recta, & secundum quid obliqua; Ruris vel restringit, & innocentia accepit, in actu penitentia proumperit, & exire in actu penitentia formalis: cum ergo in statu innocentia penitentia locum non habeat, non potuisse præstat modo peccatum veniale per actum charitatis remitti.

Respondeo, in statu innocentia sineulla penitentia per actum servitudo charitatis à Deo in ordine ad remissionem venialis acceptum, remitti potuisse venialis nulla; formalis penitentia habita etiam memoria occurrit, id enim à Deo sic statu potuisse; & si pro hoc statu illa virtutis penitentia, ac etiam formalis pro remissionem venialis cum memoria occurrit esse necessaria, non tamen pro statu innocentia, sed actus charitatis excellens ab aliquo formalis diligenter, etiamque memoria occurrit, ad corum remissionem fuisse sufficiens; nam etiam inter homines, ille cui amicus maximum honoris, vel amoris actum exhibet, non exigit ab eo, ut de milite omisfa detestacione habeat; nam ait illi honoris, & amoris excellens in eum exhibitus centetur a quivalens, immo & prævalens tali desiderationi, & per cum sufficienter compensatur offensa.

Deinde potest etiam admitti iustitia dicta no. 50. peccatum veniale in eo statu potuisse quoque remitti per penitentiam, & hanc habuisse locum etiam in illo statu, cum & hæc quoque virtus fuerit in Adamo: & cum diebus statutum innocentia penam non admittere, ait Doctor, id verius esse de pena mortis, & alius gravibus peccato mortali correspondunt, non autem de quaque alia; hoc enim non est verum, nisi de fata facilius Beatorum, qui perfectissima sunt, in quo Deus omnem lacrymarum absterget, sed de statu innocentia formaliter repugnantem non video; cui enim non potuit Adam in eo statu leuiam, lacrymari, oculis flagellare: quandoquidem pena ista fuit utiles, & meritior, & id cum justitia originali non repugnat, ut patet in Beatissima Virgine Deipara, cui major, & melior Adversariorum pars nedum concedunt immunitam, tamen labore originali, sed etiam donum ipsum originalis iustitiae, & tamen multis passa est in hac vita penitentia.

56. Tertius arguit aliis ex D. Thomas; statu illa talis erat, ut quandiu homo effortetur in eo statu, non habet aliquid inordinatum circa media; peccatum vero mortale separat ab ultimo fine, veniale autem solum est inordinatum aliquid circa media ab hunc finem, ergo in eo statu primus defectus non potuit esse peccatum veniale, sed mortale, quia non potest esse deordinatio circa ea, que sunt ad finem, nisi prius finem circa finem. Confirmatur quondam vires superiores sunt ordinatae ad Deum, tanquam ad finem, nulla potest esse obliquitas, & deordinatio in viribus superioribus, non enim esse potest deordinatio in parte inferiori, & sensu, nisi dependenter ad ordinatio in parte superiori: ergo primum hominis peccatum necessari debuit esse deordinatio in viribus superioribus, sed omnis talis deordinatio necessari est peccatum mortale, quia hoc tantum est similius peccatum; vel si loquitur etiam de veniali, intendit de veniali ex (super)ceptione orta ex parte sensu, non enim ibi erat talis (super)ceptione ad peccandum, sed summa tranquillitas: quod colligitur ex sequentibus, cum autem non fuisse ibi ullam animi perturbationem, qualem passi sunt primi parents post lapsum, post quam se nudos videtur; Insuper dico August. ibi loquitur de malo physico, non morali, & ab eo statu repenti omne malum

physicum, ut mortem, infirmitatem, excessum frigoris, & æstu, & alla hujusmodi; non autem omne malum morale, nec in hoc sensu intendit nullam ibi futuram animi perturbationem, sed sumnam tranquillitatem; nam ibi permisit tentationem, ad peccatum morale, cui Adam de facto succubuit; ergo tanto magis poterit tentationem ad somnum veniale: est autem magna disparitas inter utrumque malum, siquidem mala physica enumerata non sunt ex natura sua libera, hoc est, non liberè a suis causis procedunt, ac mala moralia sunt libera, quia sunt in potestate voluntatis, quare cum voluntas fuerit libera, consequenter habere potuit aliquod malum morale, & liberum; immo & patet potius aliqua mala physica, quatenus esse possunt in nostra potestate, non enim sit contra perfectionem status illius, quod non potuerit Adam siti, & fuisse, laborare, non dormire ad satiationem ex sua libertate, augendo per hujusmodi penalitatem sumum meritum, ne plane aliud intendit Aug. loc. cit. dum summam illius status facilitatem debet, si attendet legamus. Quamvis autem alterius hominem in eo statu possit venialiter peccare prius quam mortaliter, non ob id auctius frequenter sic peccatum, quod necessarium esset ad generandos malos habitus, & pravas dispositions; immo quoq; hoc fatum fatus consensum fuisse faciliciter, & lassitudine illius status, ut frequentibus auxiliis efficacibus homines adiuvaret Deus, ne lapsus in venialia labentur, non tam quod in nullum prospicere, etenim ut supra dicebam, quamvis magna fuerit status invenientia perfectio, & facilis, non tamen talis fuisse, qualis nunc ei ea potest.

Ad Confirmationem, negatur aliossumptum, ut enim constat ex dictis ad 2. num. 56. remissa tunc sufficiunt veritatis per actus bonos, & meritorios, sicut modo etiam remittuntur ante mortem; atque id optimè notavit Oviedus punt. 10. cit. hanc rationem, quam adeo Adversarii exaggerant, meta physice non concludere, sed importare tantum quandam prudentem conjecturam, quae cum sententia plurium Doctorum illi subscriptiorum rem satis probabilem reddit, non tam ad certam, ut in homine in statu innocencie confirmatione, veniale reperi posse sustinere nequeat cum Scoto, & aliis autoribus lecunda sententia: & edeo etiam Arriaga tom. 2. dis. p. 39. sec. 1. hanc tenet, ut probabiliter, & Scotti solutione approbat de satisfactione pro venialibus, quod nempe per actum contritionis satisficeret pro culpa, & pro pena de condigno.

QUÆSTIO QUARTA.

Resolutio Questionis affirmativa.

An homo in statu naturæ lapsus possit prius peccare venialiter, quam mortaliter.

Celebris haec controversia sub aliis titulis solet proponi, an facilius possit peccatum veniale simul cum solo originali in quoquam reperi; vel an homo cum primum perverit ad ultimum rationis, debet iustificari, aut permanens in originali possit prius peccare venialiter, quam mortaliter: ubi pro intelligentia que sit notandum est etiam Valquez dis. 149. cap. 1. statum ultimorum non esse idem, quod statum, & potestiam aliquantulum discurrendi, sicutdem amenes, & pueri non omni difficultate carent, & tamen carent dicuntur ultima rationis, itaut nec venialiter peccare possint: sed per fluxum ultimorum intelligunt ille, quo homo potest inter bona, & mala opera discernere, quamvis contingere possit, ut homo ad ultimum rationis perverit, & adhuc neicit inter omnia opera bona, & mala diuidicare, latus enim est, ut inter alias judicaret scilicet.

Negativamente est D. Thomæ p. 2. q. 89. art. 6. & fecit omnium Thomistam ibidem: Fundamentum est, quia homo in primo instanti actualis ultus rationis tenuit se convertire ad Deum, tanquam ultimum finem ex naturæ, prout colligit Zacc. Conseruans ad me, & ergo convertar ad vos, & ex P. 120. Dominus cufundat introitum vobis, & exitum vobis usque in celum, ubi per introitum significatur instantis primis, in quo homo obinet ultum rationis, vel ergo tunc se convertit ad Deum, & sic iustificabitur per illum actum amoris continentem sacramentum baptismi in ictu; vel non convertitur, & sic peccat mortaliter, ac subiungit illi non poterit componi solidum veniale cum peccato originali; nec prius poterit peccare venialiter, quam mortaliter. Ceterum quamvis Thomista omnes agnoscant hoc preceptum conversionis in Deum urgens in primo instanti ultus rationis, non tamen omnes eodem modo illud explicant, alii enim dicunt preceptum utrumque de formalis amore Dei super omnia, itaut sit necessaria conversio explicata in Deum; alii dicunt sufficere implicitam, quatenus homo tenuerit se convertere ad bonum honestum, ut sic, proponendo se recte, & honeste vivendum. Alii existimat

Dicendum igitur est cum secunda sententia per loquendo posse hominem, sive in originali existat, sive in gratia, sive in pura natura, incipere a peccato veniali, & frequentius ita contingere. Primo probatur, quia gratis videtur ponitale preceptum convertendi se ad Deum statim, ac homo ad ultimum rationis perverit; tunc quia difficultissimum est parvulus ad observandum, ut potest modicam cognitionem habentibus: tunc quia levior nimis fuerit divina providentia, volens hominem obligare in prima vigilia rationis ad preceptum tam arduum; tunc quia tunc in Scholis sunt virtus doctissima, quibus hoc preceptum difficile videtur, & illud dari negant, unde non minus si pueri perverint ad ultimum rationis nihil de illi precepto cogitare; tunc tandem, quia de illo nihil constat ex Scriptura, neque ex natura dei probari potest; Quod si dicas contineri in precepto diligendi Deum super omnia; Contraria, quia vel tunc puer homo in statu peccati originalis ante ultimum rationis, & ita non tenuerit in co momento converti, si enim non tenuerit statim, ac potest relinquit a mortali commissu, ut dictum est ex Scoto loc. cit. tanto minus tenuerit regurgite ab originali, cum ultimum perverit ad ultimum rationis; Vt supponitur in statu gratiae, protus sunt omnes baptizati ante ultimum rationis; & neque illi tenuerit ad talem conversionem, cum enim sit habita latere jam convertitus, nulla appetet necessitas novæ conversionis, cum primus acquirit ultum rationis: Vt tandem supponatur in statu puræ naturæ, & neque in hoc casu tenuerit ad tale preceptum, nam quando accedit ad ultimum rationis, nullum habet actualem peccatum, quia antea non habuit libertatem ad peccatum sufficientem: neque habet originale, quia supponitur in statu puræ naturæ; ergo tunc non tenuerit converti, quia per nullum peccatum supponitur avverus. Deinde probatur eo precepto non teneri, ex varia illius precepti explicatione ex Thomistis relatâ: nam vel hac sententia fieri debet ad Deum finem supernaturalem, & hoc non, quia haec regulariter non fit, nisi per præviā aliorum instrunctionem; & quia haec requiri temporis processum, nec in illo primo instanti haberi potest, poterit interim intra illud tempus (spatium) puer venialiter peccare, antequam peccet mortaliter; Vel fieri debet in Deum finem naturalem; & neque hoc, quia haec poterit in Deum finem naturalē explicite, vel implicite

Quæstio III. An in eo statu potuerint prius peccare &c. Art. I.

205

plicite cognitum juxta varios decendit modos: jam relatios, profecto talis conversionis sufficiens non est ad iustificandum hominem ab originali peccato, propter quam iustificationem à Thomistis necessaria alterius talis conversionis, ne admittant veniale peccatum cum solo originali; quoniam iustificatione non sit, nisi per actum supernaturalem.

Secundo, est etiam tale preceptum derat, ut fatus probable est dari ob debitu, quod habet rationalis creatura, exercendi actum charitatis erga Deum propria accepta beneficia; tenet enim sine fine duobus homo ad Deum converteri, & illud tempus circa initium ultus rationis est maximè opportunum, in quo haec preceptum adimplatur; attamen dicendum non est ita hominem obligare, ut ad illius impletione tenetur homo in ipso primo instanti ultus rationis: sed more humano, ac mortaliter in quoddam tempore spaciū, sicut in aliis preceptis contingit, & rebus humanis, & sicut congruit humana fragilitas; ac suavi providentia Dei: nimisnam potest distinctionem Dei notitiam per aliorum instrunctionem, vel etiam proprio dictu comparatam, que cum tempore requirat, poterit intra illud puer prius peccare venialiter, quam mortaliter; quod è vel maximè afferendum est, quia facillor est illa actus ad peccandum venialiter, quam mortaliter, ob iudicium, & discutit deceptum. Confirmatur, quia potest habere talis ultus rationis, non solum pro illo primo instanti, sed etiam pro hora, & die absque eo, quod illi modo proponatur Deus; vel si proponatur, tanquam finis naturalis, vel supernaturalis, potest proponi absque eo, quod cognoscat le obligari ad ipsum, amandum sub pena peccati mortalitatis: sed in neutrō casu peccare mortaliter omitting actum amoris Dei; non quidem in primo casu, quia in eo supponitur nullo modo Deum esse fibi propositum, unde tunc non efficit libera omisio, sed necessaria, cum tunc amare nequeat, quod fibi non proponitur: in altero vero casu, quamvis amare possit, adhuc tamen omitendo non peccare mortaliter, quia supponitur non sibi effectum, quod teneat tunc amare Deum sub pena peccati mortalitatis; & tandem si proponetur ipsi, quod est preceptum de amando Deum sub pena peccati mortalitatis, non tamen opus est, quod proponatur, ut obligans pro illo primo instanti cum tanta angustia, & prefuria, faciat in aliis tempore spaciū ad ultimum ultus rationis, quod planus inficit, ut prius quam homo preceptum adimplatur, vel non adimplendo mortaliter peccet, possit venialiter peccare.

Tertio, etiam si tale preceptum te ipsa pro illo primo instanti ultus rationis urget, ut contendunt Thomistæ, potest adhuc inveneri ignorari a pueri, cum præterit apud viros doctos tanta sit difficultas de hoc precepto; & quadam experientia docet illos super omnia cogitare, aut dubitate, antenentur inquirere de illo, nec ullum Thomistam potest hoc negaturum aut de seipso affecturum, quod talem habentur cogitationem, vel dubitationem pro illo primo instanti, nisi aliquod miraculare circa ipsum factum sit, quia pueris regulariter in ea arata frequentius occursum materies levem, quam graves, cum ergo ignorantia invincibiliter excelerit etiam viros ipsos proiectos ab observatione preceptorum validè notiorum, multo magis excusat pueros, quibus auctor in illa tenuerit teneat lumen rationis affigetur, præterea exclusa disciplina, & aliorum instructione circa tem non adeo evidenter, immo difficultas plena; Thomistæ astentes non posse veniale cum solo originali reperi, neque potest dari ignorantiam invincibilem huius precepti, non enim potest eorum opinio sine hoc principio subtiliter, id est multis modis illud tenui conatur: sed tamen sine illius fundamento, ut constat ex precedenti dictu: Tunc quia dato euam talis precepti ignorantiam invincibiliter dari non potest euam in pueris, quod tamen est omnino voluntarie dictum, planè negari nequeat, quia sicut puer potest illi in primo instanti distractus, & motus a consideracione coram, que magis movet sensum, cum puer in ea arata facilius attendat ad materiales, quam graves; flante ergo tali distractione ex levi negligencia, in omnione illius precepti peccabit venialiter, & non mortaliter.

Quarto, veridicatum est puerum prius assequi ultum rationis ad veniale sufficiens, quam ad mortem, ita nimis, ut prius possit imperfectè delibetur, quam perfectè, ergo cum ultum imperfectorum libertati istamque venialiter peccabit, cum haec peccatum mortale haud sufficiat, probatur assumptum, nam sine fundamento diceretur libertatem in omnibus debere necessariò in instanti incipere cum tota sua perfectione, communalius enim est, ut incipiat ab imperfectiori, & crecet ulque ad perfectum; & ratio est, quia assecutio ultus rationis fit per dispositionem organorum, præterit cerebrum, & sensuum internorum; congerit haec dispositio, non in instanti, sed divisiibiliter, & successivè fiat, sicut & aliae naturales dispositioes regulariter loquendo prius assequitur puer ultum imperfectorum.

ARTICULUS SECUNDUS.

Objectionum Solutio.

In oppositum Primò urgent rationem ab initio questionis adductam, quod homo precepto naturali rancetur, cum primum finem. Respondeo, negando assumptum, quod illittere, in primo instanti ultus rationis fit datum parvulo hoc preceptum,

cepit, quod prætendunt Thomistæ; neque illud colligitur ex aliatis Scripturæ locis; sicut primus enim vel intelligitur de conversione ad Deum per penitentiam post peccatum personale iuxta Hieronymi expositionem, vel si intelligatur quoque de prima conversione ad Deum sicut supernaturali solùm in eo precipit acutus conversionis ad Deum, non autem tempus in quo talis conversionis fit exercenda; aliter verò locus non sit ad rem, sicutidem Ecclesia ibi solùm exortat à Deo collationem auxiliorum efficacium pro omni tempore, & instanti, scilicet, ab intuito ulque ad exitum vite, ex quo tamen non deducitur præceptum aliquod obligans parvulum, ut proprio instanti ulti rationis ad Deum se convertat; Deinde quando eriam hoc præceptum daretur, & pro instanti urgenter ad huc non convincit opus tuum nostræ conclusionis; quia potest pro instanti à pueri invincibiliter ignorari, & interim poterit venialiter duxata peccate ex dictis num. 63. Iustus licet hoc præceptum daretur, neque invincibiliter ignoraret; Confidatur quia ex Innoc. 2. cap. majores de Bapt. docetur non posse adulst dormientes, & amenibus dimitti originale, sicut parvulus, per baptismum fine propria confusa, quia non potest dimitti originale sine mortali; ergo apponit adulst habentem originale habere etiam mortale, neque solum veniale possum cum originali coniungi.

Respondeo, negando, inde deduci non dari illud tertium membrum, aliquoq[ue] sit etiam deduci posset non dari statum descendenti cum mortali, & originali simili, quia de talibus nullam factum mentionem, & tamen certum est multos infideles cum utroque mori: itaque dicendum illud tertium membrum includi impieitate in secundo: sicut enim quando afferent habentem mortale in infernum descendere, non intendit excludere veniale; cum tamen nulli fecum quoque venialia defant; ita pariter cum aliis descendenti cum solo originali per ly. solo voluntaria excludere mortale, non vero veniale; mortale enim tantum opponit illis, qui cum solo originali descendunt, non vero veniale: Vel dicendum Concilium esse locutum juxte ordinarium modum: quo solent anima ex hac vita decedere, licet enim possit homo brevi aliquo tempore in hac vita esse cum solo originali, & veniali, diu tamen durare non potest, quia in mortale quoque labatur. Ad Confirm. negatur tunc consequentia, scilicet, prohiberi adulst dormientes baptizari, quia supponatur eis non potest origine esse cum solo veniali coniunctum; sed qui continentur potest, quod etiam habent mortale. & quod propriei debeat disponere ex remissione ipsius: supponit enim ibi Innoc. adulst, nisi sit validus proximus primo instanti ulti rationis, si sit in originali, esse queque in mortali, quia nemo potest diu fine gratia habituali omnia evitare mortalia, ut bene explicat Scotus 2. proximus autem primo instanti ulti rationis facili potest habere veniale cum originali dumtaxat.

Dices Innoc. 8. præf. art. parvulum, quia non peccavit proprius confensu, non indulgere eo ad justificationem per baptismum, fecus docet de mente, & dormiente adulto, ergo superponit habentem originali etiam habere proprio confensu commissum; aliquoq[ue] si iste nullo precedente eius confensu baptizaretur, gratiam consequtetur; unde si ratio illa Innoc. est adquata, sequitur habentem solum originale cum veniali iustificari posse per baptismum fine proprio confensum. Reip. rationem illam non est adquata pro quo libet indigere proprio confensa ad receptionem baptismi, sed solum valere in habente peccatum mortale; aliquoq[ue] neque benigne puer per notabile temporis spatium grave peccatum non committere, benè tamen aliqua venialis, ut leviter inobedientiam parentum, mendacia jocosa, &c. valde probable est aliquoq[ue] in eo statu mori: & tales minime puniendis poena eterna penitus pro veniali, etiam levi, quia in inferno dicantur. dis. 6. quaest. 8. contr. Thomistæ, etiam in inferno remittitur peccatum veniale per satisfactionem, nec ejus pœna in aeternum durat, quia coniunctum sit cum mortali: quia ad satisfactionem opus non est hominem in esse amicitia, aut gratia punientis, & offensis; sic ergo pariter, dicendum erit de veniali coniuncto cum originali: quod puniatur sola pena temporali in limbo, vel in alio loco, ubi Deus voluerit; hoc enim parum refert, dummodo lejanus, quia pœna debetur veniali cum originali coniuncto. Hic tamen advertendum est, quod Scotus docet 4. dis. 26. quaest. un. H. præcepta naturalia, seu ex sola legge naturæ, non inducere pœnam eternam vel temporalem, nisi ex lege positiva Dei superaddita, unde quamvis præcepta primæ tabula sint de iure naturæ ex terminis nota ex Scoto 3. dis. 37. tamen eorum impletio non est naturaliter vita eterna meritaria, nec coram transgressio inducita reatus eternæ mortis, nisi dependentia legi positiva Dei; ex quo deducit Doctor homines minus obediunt legi naturæ, quam Deus præcipiunt, & minus timere conscientias proprias, quam auctoritatem divinam ex quo factum est, ut expeditus fuerit fuit us naturæ apponi nisi divinum in Scriptura sufficiens revelatum: ex quo infero, quod si hoc præceptum convertendi se ad Deum in primo instanti ulti rationis est præceptum conversionis, non est in prima rationis vigilia; cum enim si præceptum affluit vivum, non est in tunc gerit etiam pro primo instanti

Quarto arguit: lex Evangelica, & fides acceptati debet, cum primò proponitur, & promulgatur; ergo etiam lex naturalis, quæ in primo instanti ulti rationis promulgatur, cum quis incipit dicernere iuste bonum, & malum; ideo si non acceptatur, peccatum homo mortaliter, & sic non erit veniale solum; autem acceptatur, non erit originale, quia erit gratia; ergo neque dari veniale cum solo originali.

Respondeo, cum lex debet proposita est, ac sufficienter promulgata, tenetur eam acceptare proponendo adimplere eius præcepta eo tempore, quo ligabitur, unde legem acceptare non est eam implere, sed velle ei subiici, tanquam legi, ac velle eam implete suo tempore, quando obligabit; sed negatur in primo instanti ulti rationis per legem naturalem sufficienter promulgari præceptum de conversione in Deum; & si proligatur, falsum est proponi, quod obligantem sub culpa mortali, tali lex naturalis non sic obligat, nisi ut cadit sub iure divino sola revelatione nota; & quando etiam sic proponetur, fallum est obligare in eo primo instanti præcisè cum tanto rigore, & angustia in prima rationis vigilia; cum enim si præceptum affluit vivum, non est in tunc gerit etiam pro primo instanti

Quæst. IV. An in isto statu potuerint prius peccare, &c. Art. II.

207

stant liceat enim obligari tempore, non tamen pro tempore, & pro quolibet instanti, sed pro determinato tempore. Dices sicut lapsi haber gravitatem ex qua necessitatim exiunt in primo instanti ad se movendum ad centrum, ita homo habet obligacionem movendi se ad Deum sicut naturali, vel supernaturalem, cum primum potest. Negatur pars, alioquin sicut lapsi ex sua gravitate necessitatim ad se movendum ad centrum, non solum in primo instanti, sed tempore quoque impedimentum non aderit; ita homo semper habetur hanc obligationem de convertendi ad Deum, quoties non ponatur obex, quod neque ipi Thomistæ concedunt; Tandem falsum est per solam implicationem illius præcepti hominem iustificari ab originali, modo enim extra præceptum de batismo, sine quo nullus ab originali iustificatur.

Quinto tandem arguit; qui habet curam alterius statim atque alter posset male agere, tenetur illius in bono confirmare; ergo multi magis tempus in primo instanti ulti rationis, in quo potest bene, vel male agere: quod faciens iustificabatur ab originali, omittens autem peccabile mortaliter; ergo dari neque veniale cum solo originali. Conf. quia si in primo instanti ulti rationis non tenuerit homo in Deum converti, non peccabit, si non convertatur, neque illius violabit præceptum: ego si moriar, dannabatur nullum violans præceptum, quod est mortaliter, damnabatur nullum violans præceptum, quod est absurdum. Denum homini differentiationem habent primò occurrit de seipso cogitare, judicare, & deliberare, ad quem finem ordinari, & de mediis ad consequendum illum; ergo in primo instanti ulti rationis ex præcepto tenuerit ordinare seipsum ad ultimum finem per actum contritionis.

70 Respondeo cui alterius cura incumbit non teneri absolutè loquendo procurare media salutis, statim ac alter potest male agere, sed ea post pleniorum deo instrutionem posse, in opportunitus tempus differe, nisi falsus proximi periclitetur, tunc enim ex alio principio statim procurare tenuerit media salutis: non sicut si voluntarium, supponendum est esse verè, & propriè peccatum; si enim loquuntur Scripturæ Patres, & Concilia, dicitur dicunt transfundit in posterorum Adamo, non laitem peccati peccatum, quia impropter dicitur peccatum, sed verè transfundit peccatum; & Concil. Trid. docens loc. cit. per baptismum tollit omnia in quod veram, & propriam peccatum ratinem habet, planè apponit originalem defectum in nobis esse verè, & propriè peccatum, & ratio, cur tale celeri debet, est, quia non tantum actualiter peccatum, sed etiam habituelle dicitur vere, & proprie peccatum quatenus est macula, quae in anima relinquitur post actum peccati, canique constituit Deo infamiam, ac inimicam; unde non minus propriè dicitur quis habere peccatum, & in peccato manere, scilicet, habituali, quam committente peccatum quando actu peccat; & sicut à peccato actuali denominatur quis peccans, ita ab habituali dicitur peccator; docet autem Scotus 2. dis. 32. B. peccatum originale comparandum esse cum peccato quicunque anima, hoc est, cum peccato habituali, non autem cum actuali; cum non sit aliquid physice in nobis producere, aut committere cum actuali advertentia, & libertate propria, non enim cum homo concipiatur in utero, actu sui peccat: unde in hac re aliud peccatum actualiter non datur, nisi illud ipsum Adami peccatum, quo potest dicuntur solùm in Adami peccato, quod erat eorum caput morale constitutum à Deo, non autem in fe; Sicut ergo in unoquoque homine actualiter peccante ex peccato actuali relinquitur macula personalis ipsum denominans habitualiter peccator, ita ex illo Adami peccato oritur in omnibus eis potestis macula originalis ipsos denominans ab eoru origine peccatores & hoc est, quod dicimus originale peccatum: & alterius, habere veram, & propriam rationem cupe.

Neq[ue] obstat, quod tale peccatum non sit nobis voluntarium, 72 quantum ut sit Doctor dis. 32. cit. ad 1. prime quæ voluntarium dupliciter dicitur, vel in fe, vel in alio i primò modo peccatum actualiter vel voluntarium, secundo modo originale; voluntarium nempe in othro primo capite Adamo ut sit Aug. in libro de nuptiis, & concupiscentia cap. 28. & Petr. 33. Quod vero hoc voluntarium in capite interpretativum sufficiat, ut poterit veram offendit contrahant, ac inimicitudinem cum Deo, & malum anima, solent Théologi explicare exemplo. Principi cum multis pacientibus de recipiendo illam, & ejus posteris in gratiam suam, & amicitiam, si bene legerint in bello; in quo malè illo legerint, nedium ipse, sed etiam ejus poterit iustitiam principis ostenlam, & inimicitudinem, nec non mortalem in propria persona macula incurrit: Si ergo id potest Princeps, tandem magis Deus supremus Dominus ius habuit in omnium voluntate eas cogendicū voluntate unius principi omnes originari, quod & coram constitutum caput morale: neque alia voluntarii magis propriè dicitur requiritur ad constitutum originale culpæ cum hoc in parvulis non sit peccatum actionis, sed naturæ defectus, ut latè explicat D. Antel. opus. de conceptu virginali c. 22. 23. & 27.

Quoniam vero tota difficultas hujus questionis constituit 73

alli-